INTERNATIONAL JOURNAL OF SCIENTIFIC RESEARCHERS
ISSN: 3030-332X Impact factor: 9,493 Volume 17, issue 1, Aprel 2026
https://wordlyknowledge.uz/index.php/IJSR worldly knowledge
Index: google scholar, research gate, research bib, zenodo, open aire.
https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG
https://www.researchgate.net/profile/Worldly-Knowledge
https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3030-332X

HUDUDLARNING KRIMINOGEN XARITALARINI YARATISHDA GIS TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI

Yusupova Shaxnoza Yuldash qizi

O'zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish

akademiyasi tadqiqotchisi

Elektron pochta: shaxnozayuldashevna02@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada jinoyatchilikka qarshi kurashish va huquqbuzarliklarning oldini olishda Geografik axborot tizimlari (GIS) hamda kriminogen xaritalashning (crime mapping) o'rni va ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, kriminogen vaziyati murakkab bo'lgan («qizil» toifa) mahallalarda vaziyatni barqarorlashtirishda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligini tahlil qilgan. Maqolada jinoyatlarni fazoviy tahlil qilish, «qaynoq nuqtalarni» (hot spots) aniqlash va jinoyatchilarning geografik profilini tuzish metodologiyalari batafsil ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijasida GIS texnologiyalari huquqni muhofaza qilish organlari kuch va vositalarini oqilona taqsimlash hamda kriminogen xavfni oldindan prognoz qilishda asosiy vosita ekanligi asoslangan.

Kalit so'zlar

GIS texnologiyalari, kriminogen xaritalash, qaynoq nuqtalar, geografik profil, huquqbuzarliklar profilaktikasi, raqamli xarita.

ЗНАЧЕНИЕ ГИС ТЕХНОЛОГИЙ В СОЗДАНИИ КРИМИНОГЕННЫХ КАРТ ТЕРРИТОРИЙ

Аннотация

В данной статье освещаются роль и значение географических информационных систем ГИС и криминогенного картирования в борьбе с преступностью и профилактике правонарушений. Автор анализирует эффективность использования современных цифровых технологий для стабилизации ситуации со сложной криминогенной обстановкой («красной» категории). В статье подробно рассматриваются методологии пространственного анализа преступлений, выявления «горячих точек» и составления географического профиля преступников. В результате исследования обосновано, что ГИС-технологии являются основным инструментом рационального распределения сил и средств правоохранительных органов, а также прогнозирования криминогенных рисков.

Ключевые слова

ГИС-технологии, Криминогенное картирование, Горячие точки, Географический профил, Профилактика правонарушений, Цифровые карты.

INTERNATIONAL JOURNAL OF SCIENTIFIC RESEARCHERS
ISSN: 3030-332X Impact factor: 9,493 Volume 17, issue 1, Aprel 2026
https://wordlyknowledge.uz/index.php/IJSR worldly knowledge
Index: google scholar, research gate, research bib, zenodo, open aire.
https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG
https://www.researchgate.net/profile/Worldly-Knowledge
https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3030-332X

THE SIGNIFICANCE OF GIS TECHNOLOGIES IN CREATING CRIMINOGENIC MAPS OF TERRITORIES

Abstract

This article explores the role and significance of Geographic Information Systems (GIS) and crime mapping in combating crime and preventing offenses. The author analyzes the effectiveness of using modern digital technologies to stabilize the situation in neighborhoods with a complex criminogenic environment ("red" category). The article examines in detail the methodologies of spatial crime analysis, the identification of "hot spots," and the geographical profiling of offenders. The study concludes that GIS technologies are a key tool for the rational distribution of law enforcement resources and the proactive forecasting of criminogenic risks.

Key words

GIS Technologies, Crime Mapping, Hot Spots, Geographic Profiling, Crime Prevention, Digital Map.

Kirish

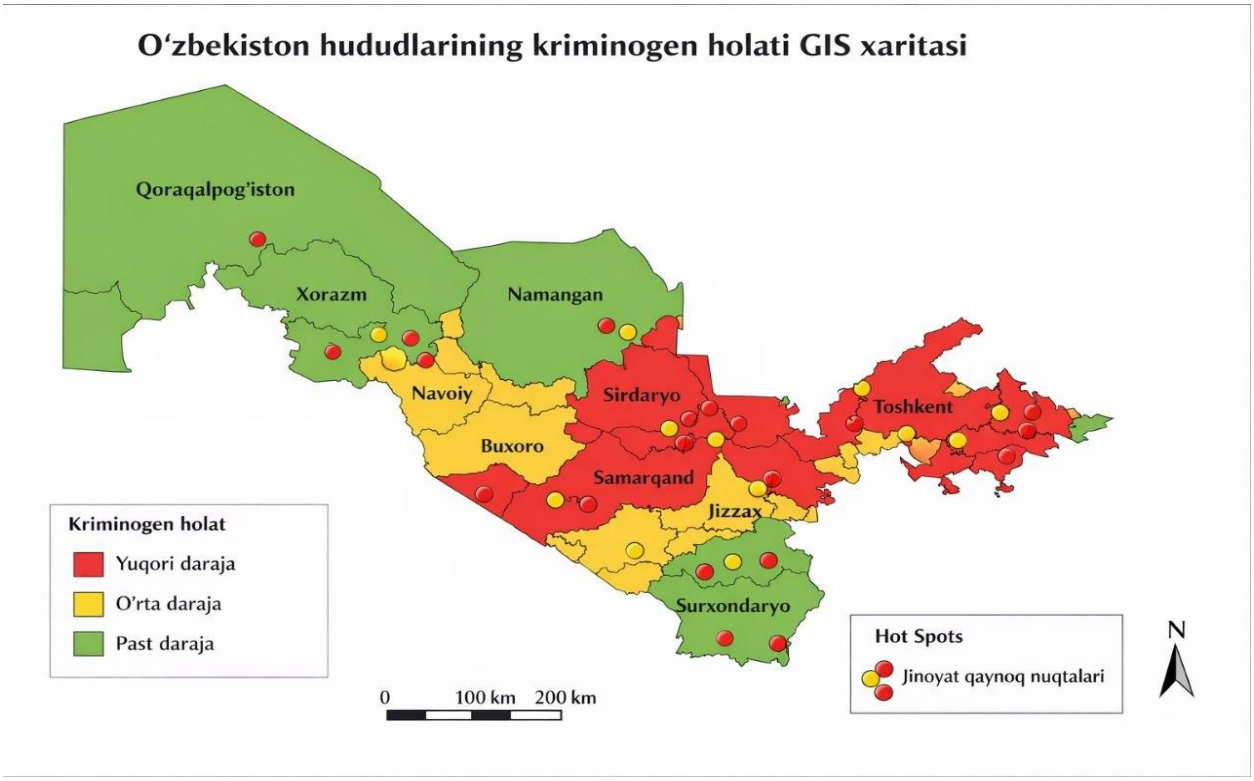
Bugungi kunda raqamli texnologiyalarning shiddat bilan rivojlanishi huquqni muhofaza qilish organlari faoliyatini isloh qilish va jinoyatchilikka qarshi kurashish usullarini modernizatsiya qilishni taqozo etmoqda. Ayniqsa, huquqbuzarliklarning oldini olish va kriminogen vaziyatni barqarorlashtirishda hududiy omillarni tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Bu borada Geografik axborot tizimlari (GIS) jinoyatchilikni fazoviy tahlil qilish (crime mapping) va "qaynoq nuqtalarni" (hot spots) aniqlashda asosiy instrumentga aylanmoqda.

O‘zbekistonda jinoyatchilikka qarshi kurash va xavfsiz muhitni yaratish mamlakat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biridir. Qayd etilishicha 2024-yil davomida jinoyat ishlari bo‘yicha sudlarda oxirgi besh yillikdagi eng ko‘p — 77 995 kishi sudlangan. Ular sodir etgan jinoyatlarning ijtimoiy xavflilik darajasi turlicha. Xususan, 31 212 shaxs (40 foiz) ijtimoiy xavfi katta bo‘lmagan, 19 688 fuqaro (25 foiz) uncha og‘ir bo‘lmagan jinoyatlar sodir etgan. Qariyb 22 951 kishi (29 foiz) og‘ir, 4 144 kishi (5 foiz) o‘ta og‘ir jinoyat sodir etgan. Birinchi instansiya sudlarida eng ko‘p ko‘rib chiqilgan jinoyat ishlari Toshkent shahrida qayd etilgan — 9 886 ta. Eng ko‘p sudlanganlar ham poytaxda — 12 038 nafar. Keyingi o‘rinda Toshkent viloyatida jinoyat ishlari bo‘yicha sudlanganlar soni boshqa hududlarga nisbatan sezilarli yuqori — 10 238 nafar.[1].

Ushbu Jinoyatlarning umumiy soni respublika ko‘rsatkichidan yuqori bo‘lib, 2024-yilda ularda sodir etilgan jinoyatlarning 40 % dan ortig‘i mahallalarda kuzatilgan[2].

Mazkur vaziyat O‘zbekiston Respublikasida jinoyatchilikning oldini olish tizimini zamonaviy texnologiyalar asosida takomillashtirishni talab etadi. Buning uchun qator yangi mexanizmlar joriy etilmoqda, ularning o‘ziga xos jihatlari va samaradorligini batafsil ko‘rib chiqish maqsadga muvofiqdir.

INTERNATIONAL JOURNAL OF SCIENTIFIC RESEARCHERS
ISSN: 3030-332X Impact factor: 9,493 Volume 17, issue 1, Aprel 2026
https://wordlyknowledge.uz/index.php/IJSR worldly knowledge
Index: google scholar, research gate, research bib, zenodo, open aire.
https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG
https://www.researchgate.net/profile/Worldly-Knowledge
https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3030-332X

1-rasm. O’zbekiston hududlarining GIS asosida ishlangan kriminogen holati

An'anaviy statistik ma'lumotlar jinoyatchilikning umumiy miqdorini ko‘rsatsa-da, ular hodisalarning aynan qayerda, qaysi vaqtda va nima sababdan sodir bo‘layotganini vizual tarzda aks ettira olmaydi.

GIS texnologiyalari esa jinoyatlar haqidagi ma'lumotlarni elektron xaritalarga bog‘lagan holda, kriminogen vaziyatning dinamikasini real vaqt rejimida kuzatish imkonini beradi.

Bu esa huquqni muhofaza qilish organlari kuch va vositalarini oqilona taqsimlash, profilaktika chora-tadbirlarini manzilli amalga oshirish hamda kriminogen xavf yuqori bo‘lgan hududlarni oldindan prognoz qilishda yuqori samaradorlikni ta'minlaydi.

Jinoyatlarni xaritalashga jismoniy yondashuv o'tgan asrning 60-yillari boshlarida Sent-Luis politsiyasida birinchi kompyuterlar va avtomatlashtirilgan ma'lumotlarni qayta ishlashning joriy etilishi bilan kompyuter xaritalash bilan almashtirildi. Dasturiy ta'minot yordamida kompyuter geografik xaritalari nafaqat joylashuvni aniqlash, balki jinoyatlarni tahlil qilish uchun ham qo'llaniladi. Kompyuter texnologiyalarini joriy etish orqali jinoyatlarni tahlil qilish ham mavjud bo'ldi. Shuning uchun geografik axborot tizimi analitik vosita sifatida naqsh tahlili yoki fazoviy jinoyatchilik taqsimoti modelini tahlil qilish va fazoviy vizual tasvir yordamida jinoyatchilik va boshqa demografik va ijtimoiy-iqtisodiy omillar o'rtasidagi fazoviy munosabatlarni o'rganish uchun ishlatiladi.

Fazoviy tahlilning xaritalardan foydalanishiga misol sifatida faol jinoyatchilik joylari yoki qaynoq nuqtalarni keltirish mumkin. Sherman ularni "jinoyat sodir bo'lishi shunchalik tez-

tez sodir bo'ladigan kichik joylar, kamida bir yil davomida juda oldindan aytib bo'ladigan" deb ta'riflaydi[3].

Ushbu muallifning so'zlariga ko'ra, ushbu faol qaynoq nuqtalardagi jinoyatchilik darajasi hududning o'rtacha jinoyatchilik darajasidan olti baravar yuqori. Umuman olganda, kundalik foydalaniladigan ma'lumotlardan geografiyani ajratib olish uchun eng intuitiv usul uni xaritada ko'rishdir. Bundan tashqari, nafaqat har qanday xaritalar, balki geografik axborot tizimi (GIS) texnologiyasi yordamida amalga oshirilgan aqlli raqamli xaritalar ham mavjud. Natijada, politsiya xodimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlar asosida jinoyatlar qayerda sodir bo'layotganini aniqlay oladigan va qaysi jinoyatlar bilan bog'liq yoki bog'liq emasligini aniqlay oladigan xarita yaratish mumkin.

Bu tergovchilarga o'z sa'y-harakatlarini yo'naltirish va liniya xodimlariga joylarni patrul qilish va ularga javob berish, shu bilan birga to'liqroq xabardor bo'lish imkonini beradi. Eng ko'p ishlatiladigan so'nggi GIS dasturiy mahsuloti ArcGis bo'lib, u geografik ma'lumotlarni yaratish, taqdim etish va ulardan foydalanish uchun to'liq tizimdir. Bu to'liq GISni zarur bo'lgan joyda yaratish va joylashtirish uchun GIS dasturiy mahsulotlarining integratsiyalashgan to'plamidir [4].

Politsiya amaliyotida geografik axborot tizimlari: Ma'lumotlarni boshqarish tizimi sifatida, so'nggi ikki o'n yillikda zamonaviy axborot texnologiyalarining keng jamoatchilik va butun dunyo bo'ylab ko'plab politsiya tizimlari uchun mavjudligi tufayli geografik axborot tizimi ayniqsa muhim ahamiyat kasb etdi [5].

Qo'llanilishiga qarab, GISning bir nechta ta'riflari mavjud bo'lsa-da, ushbu ishda bir nechta mualliflar tomonidan ishlab chiqilgan GISning tavsifiy tushuntirishlari qo'llaniladi. Klarkning fikriga ko'ra, bu fazoviy ma'lumotlarni to'plash, saqlash, olish, tahlil qilish va namoyish qilish tizimidir. Huxold va Levinshonning fikriga ko'ra, GIS uchta muqarrar funktsional elementdan iborat: ma'lumotlar, ilovalar va texnologiya[6].

GIS jamiyatda xavfsizlik va politsiya samaradorligini oshirish maqsadida politsiya kuchlari qarorlarini qabul qilish va ulardan foydalanishda yordam berish orqali jinoyatchilik, jinoyatchilar va jinoiy harakatlarning qurbonlari haqidagi fazoviy ma'lumotlarni saqlaydigan, qayta ishlaydigan, tahlil qiladigan va namoyish etadigan ma'lumotlarni boshqarish tizimini ifodalaydi . Ma'lumotlar nafaqat politsiya ma'lumotlar bazalari yoki registrlaridan, balki turli manbalardan ham to'planadi va kiritiladi va tizimda saqlanadi. Ma'lumotlarni qayta ishlash, tahlil qilish va kartografik jihatdan ifodalash uchun ma'lumotlar tuzilgan bo'lishi kerak, ya'ni ma'lumotlarni kiritish, saqlash va undan foydalanishdan oldin ularni geografik xaritada yorliq sifatida ishlatish uchun "tozalash", saralash va kodlash kerak.

Fazoviy tahlilning vazifasi, bir tomondan, sodir etilgan jinoiy harakatlarning tendentsiyalari va naqshlarini aniqlash, ikkinchi tomondan, ma'lumotlar bazasidan (asosiy xarita) olingan xom ma'lumotlarni, shuningdek, ushbu ma'lumotlarning yanada murakkab tahlillari natijasida olingan natijalarni vizualizatsiya qilish orqali raqamli kartografik tasvirni aniqlashdir [7]

Shu maqsadda, kompyuter dasturi sifatida GIS geografik ma'lumotlarni tavsiflovchi ma'lumotlar bilan bog'laydi va turli xil ma'lumotlarning ko'plab qatlamlarini taqdim etadi. Bu ma'lumotlarning barchasi; nuqta qayerda joylashganligi, yo'l qancha uzunlikda va hokazo,

kompyuterda birliklar va nollarning naqshlari sifatida raqamli formatda qatlamlar sifatida saqlanadi, har bir qatlam xaritaning ma'lum bir mavzusi yoki xususiyatini ifodalaydi.

Bu shuningdek, ham tezkor, ham strategik jinoyatchilik tahlilini, ham interaktiv tizimni yoki Internet xaritalash tizimini ishlab chiqish va jinoyatchilik ma'lumotlari almashinuvini amalga oshirish imkonini beradi. Operativ va strategik jinoyatchilik tahlili nuqtai nazaridan, ayrim turdagi jinoyatlarning jinoyatchilik naqshlari va tendentsiyalari osongina tanib olinadi, tahlil qilinadi va namoyon bo'ladi, chunki bu muammolarni ochib bera olmaydigan mavjud an'anaviy usullardan farqli o'laroq, faol jinoyatchilik nuqtalarini aniqlashning bir nechta usullari mavjud .

Internet xaritalash tizimini ishlab chiqish uchun asos sifatida GIS jinoyatchilik va jinoyatchilik uchun xavfli hududlar haqida ma'lumot beradi, ulardan fuqarolar ham jinoyatchilikni aniqlash va hal qilishda, jamoat politsiyasining oldini olish dasturlarida ishtirok etishda, ma'lumotlar almashinuvida va boshqa maqsadlarda foydalanishlari mumkin. Ushbu interaktiv ilovalar politsiya patrullariga bevosita yordam beradi [8].

GISdan foydalanish orqali odamlar, hodisalar va jinoyatchilik xavfini o'z ichiga olgan mahalladagi voqealar va dinamikani tushunish, biznes, binolar yoki jinoyatchilikni keltirib chiqaradigan boshqa joylar kabi xavf omillarini aniqlash, vaqt o'tishi bilan jinoyatchilik tendentsiyalarini tahlil qilgandan so'ng, tezlikni qayta sozlash va resurslarni qayta taqsimlash mumkin.

Shunday qilib, GISning moslashuvchanligi tufayli ma'lumotlarni qayta ishlash va boshqa ma'lumot turlari bilan birlashtirish mumkin; ular osongina mavjud va favqulodda vaziyatlarda yuborilishi mumkin.

Belgilangan hududdagi jinoyatchilik faoliyatini vizual tarzda tasvirlash orqali aniq ko'rinishga imkon berish orqali mavjud politsiya kuchlari va resurslarini jalb qilish to'g'risida qarorlar ancha samaraliroq qabul qilinishi va politsiya xodimlarining jinoyatchilarga nisbatan o'z vakolatlarini amalga oshirishdagi xavfsizligi va ularning jamiyatdagi fuqarolar bilan hamkorlikdagi faoliyatini oshirish mumkin va bularning barchasi jinoyatchilik darajasini pasaytirish maqsadida amalga oshiriladi.

GIS politsiya operatsiyalari - aloqa markazlari, politsiya xodimlari, tergovchilar, jinoyat tahlilchilari va boshqa xodimlar uchun juda qiziqarli, chunki GIS jinoiy harakatlar va jinoyatchilar haqidagi ma'lumotlarni sodda va tushunarli tarzda taqdim etadi, bu esa politsiya bilan yaxshiroq hamkorlikka, jinoyatchilarni aniqlash va ushlashning yanada qulay nisbatiga va boshqalarga hissa qo'shadi [9].

Muammolar qayerda ekanligini bilish orqali GIS shuningdek, jinoyatchilikka qarshi faol kurashish va fuqarolar bilan aloqa o'rnatish uchun vizual vositani taqdim etadi, bu esa qo'llab-quvvatlashni ta'minlaydi.

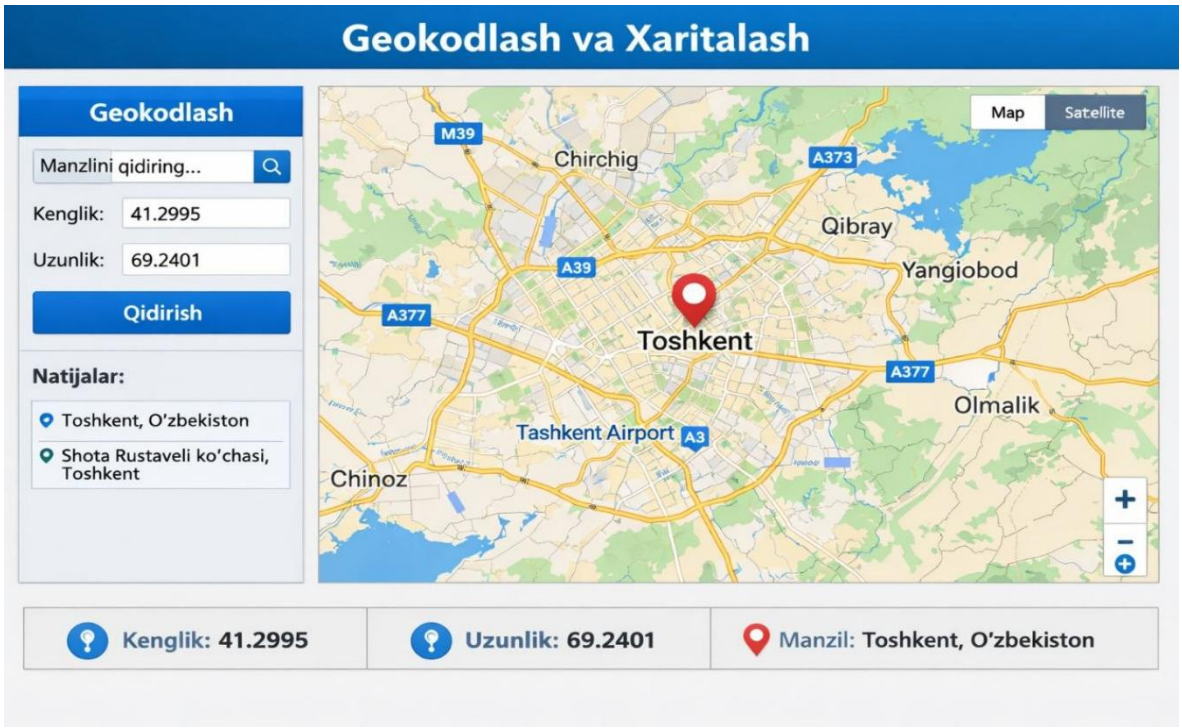
Jinoyatchilarning geografik profilini tuzish: Noma'lum jinoyatchi tomonidan sodir etilgan bir-biriga bog'liq jinoiy harakatlar ketma-ketligi odatda ilgari ro'yxatdan o'tganqotillik jinoyatchilar, ma'lum o'g'rilar va boshqalar kabi ko'proq gumondorlarni qamrab olishni talab qiladi. Bu odatda tergovchilar uchun katta yukga olib keladi. Shuning uchun zamonaviy

politsiya tashkilotlari xulq-atvor fanlaridagi tadqiqotlardan tobora ko'proq foydalanmoqdalar va geografik profilni tuzish uning bir qismidir.

Geografik profilni tuzish - bu jinoyatchi yashaydigan yoki ishlaydigan eng ehtimoliy hududni, shuningdek, uning sayohat yo'nalishini aniqlash uchun jinoyat sodir etilgan joylarning fazoviy ketma-ketligini tahlil qiluvchi tadqiqot metodologiyasi [10].

GPT ma'lumotlar yig'ish, geokodlash va xaritalash, fazoviy tahlil, harakat va xulq modeli shuningdek, profil hosil qilish va natijalarv asosida qaror qabul qilishlarni o'z ichiga qamrab oladi.

Ushbu usul bir-biri bilan bog'liq bo'lgan, ketma-ket jinoyat sodir etilgan joylarning geometriyasidan foydalanib, qotillik, o'g'irlik, zo'rlash, odam o'g'irlash va boshqalar kabi tergovlarda fazoviy ma'lumotlarni boshqarish vositasidir. Shu tarzda, jinoyat hududlarini ifodalovchi virtual xaritalarg geoprofilga birlashtirilgan ehtimoliy xavf yuzalari aniqlanadi.

2-rasm. GPT orqali Geokodlash va Xaritalash.

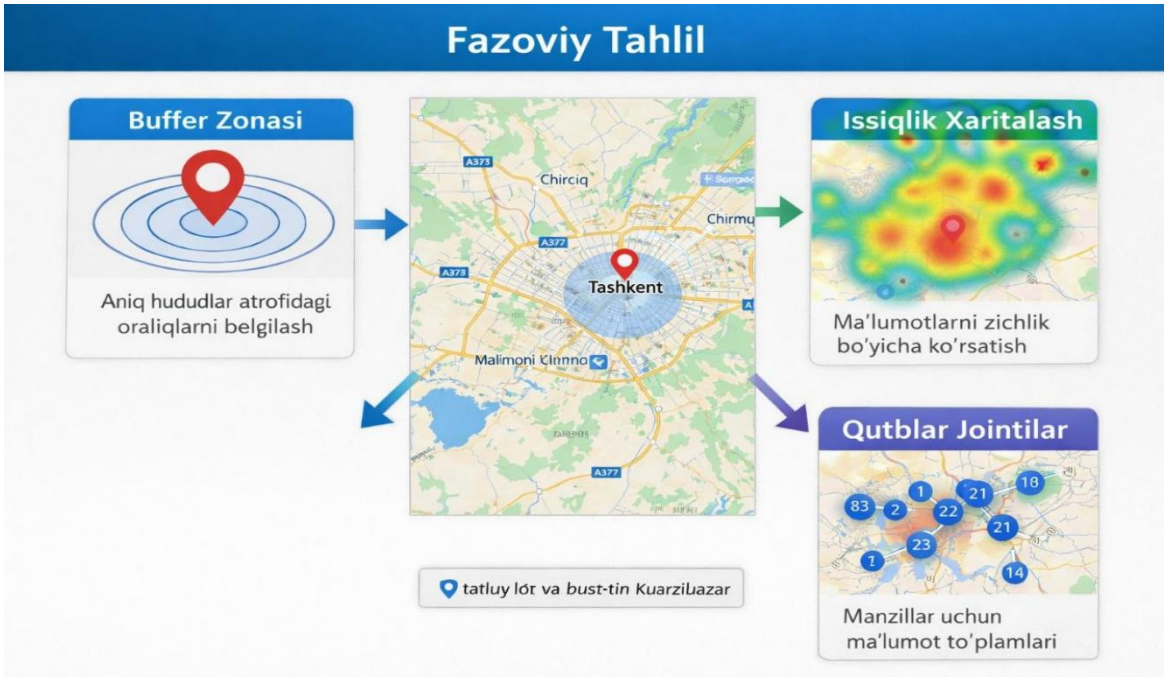
Geografik profillar jinoyat sodir etilgan joylarning fazoviy ketma-ketligini yoki jinoyat qidiruv jarayonini fazoda jinoyat sodir etilgan joylarning ehtimoliy xatti-harakatlariga qaratib tasvirlaydigan va bog'laydigan algoritm yordamida yaratiladi.

Ushbu joylar va jinoyat voqealarini bog'lash orqali jinoyatchining ishlash usuli va imzosi tekshiriladi va jinoyatlarni tergov qilishning parallel tahlili jinoyatchilarning shaxsiy xususiyatlari bo'yicha moddiy va shaxsiy ma'lumotlar manbalari asosida ma'lumotlarni to'plashni o'z ichiga oladi.

Geografik profillash uning obyektiv (miqdoriy) va subyektiv (sifatli) komponentlaridan iborat. Keyingi komponent asosan jinoyatchining aqliy xaritasini qayta tiklash va talqin qilishga asoslangan.

Noma'lum jinoyatchining fazodagi faoliyati bilan bevosita bog'liq bo'lgan ehtimoliy motivi, xulq-atvori va turmush tarzi haqidagi bilimlar (jinoyatchining psixologik profili deb ataladigan) bu holatda juda foydali bo'lishi mumkin.

Geografik profillash gumondorlarni qidirishga atrof-muhit kriminologiyasi nazariyasi, jinoyatchining fazoviy xatti-harakatlarini tadqiq qilish va Environmental Criminology Research Inc. tomonidan **Rigel** deb nomlangan geografik profillash dasturiga kiritilgan matematikaning kombinatsiyasidan foydalangan holda qaratilgan [11].

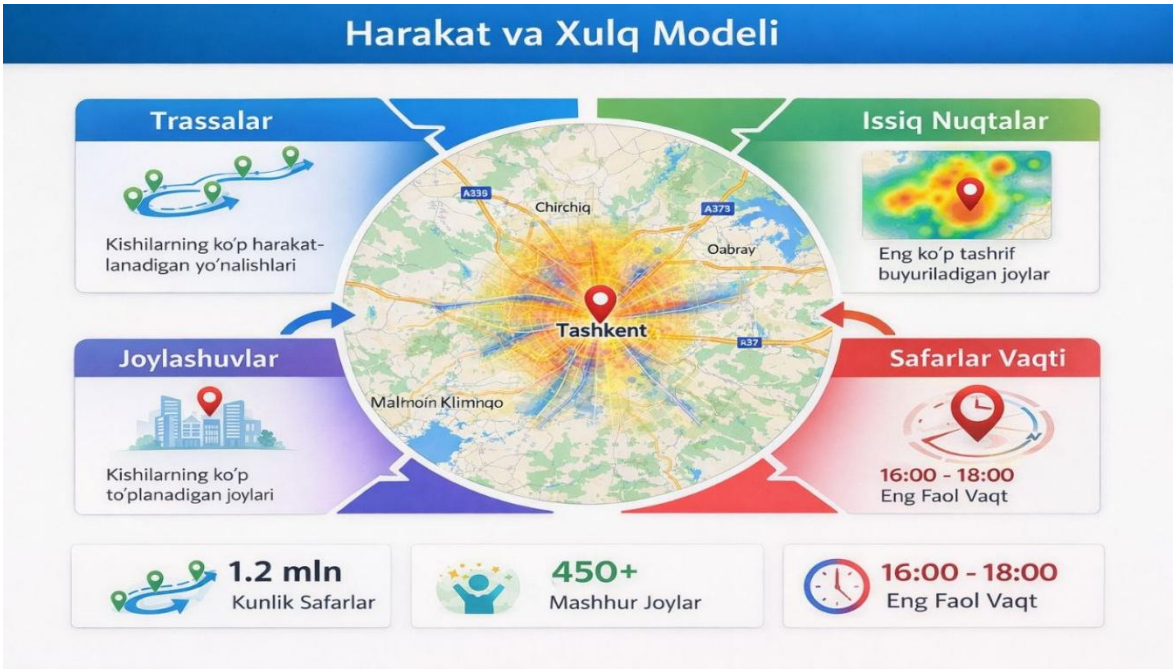

3-rasm. GPTning Fazoviy tahlili

Rigel ko'cha xaritasida joylashgan va jinoyatchining bazasi uchun eng ehtimoliy hududlarni ko'rsatadigan ikki o'lchovli ehtimollik yuzasi bo'lgan geo-profilni yaratish uchun jinoiy geografik nishonga olish (CGT) deb nomlangan algoritmdan foydalanadi [12].

Ba'zi ketma-ket jinoyat ishlarida ma'lum gumon qilinuvchilar soni yuzlab yoki minglab bo'lishi mumkin va geografik profil politsiyaga bu ma'lumotlarni boshqarishda yordam berishi mumkin [13].

ISSN: 3030-332X Impact factor: 9,493 Volume 17, issue 1, Aprel 2026
https://wordlyknowledge.uz/index.php/IJSR worldly knowledge
Index: google scholar, research gate, research bib, zenodo, open aire.
https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG
https://www.researchgate.net/profile/Worldly-Knowledge
https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3030-332X

4-rasm. GPT asosida harakat va Xulq modeli

Geografik profil tayyorlangandan so'ng qo'llanilishi mumkin bo'lgan turli xil tergov strategiyalari mavjud.

CGT (jinoiy geografik nishonga olish) shuningdek, jinoyatchining ehtimoliy joylashuvi sifatida "cho'qqilar"ning vizual shaklida ifodalangan ehtimolliklarning uch o'lchovli taqsimotini (xavf yuzasi) taqdim etadi. Jinoiy harakatlarning takroriy sodir etilishining ehtimollik tahlili teng imkoniyatlar usuli va og'irlik usuli yordamida amalga oshiriladi, shunda o'rta nuqta tahlilini o'tkazish orqali jinoyat sodir etilgan joylarning ehtimoliy ketma-ketligi aniqlanadi.

Muayyan xavfsizlikka tahdid soluvchi hodisalarni bashorat qilishga harakat qilinadigan hududlar bilan taqqoslaganda, standart og'ishning statistik kontseptsiyasi qo'llaniladi va kelajakdagi jinoyat yoki boshqa biron bir asosiy faoliyatning ma'lum joylarda yoki obyektlarda foizi, shuningdek, taxmin qilingan vaqt (oy, kun, soat) olinadi. Ushbu modelning prognostik asosliligi jinoyat sodir etilgan joylar soni bilan mutanosib ravishda bog'liq - joylar qancha ko'p bo'lsa.

Xulosa shuki, jinoiy harakatlarning takroriy sodir etilishining ehtimollik tahlili teng imkoniyatlar usuli va og'irlik usuli yordamida amalga oshiriladi, shunda o'rta nuqta tahlilini o'tkazish orqali jinoyat sodir etilgan joylarning ehtimoliy ketma-ketligi aniqlanadi.

Muayyan xavfsizlikka tahdid soluvchi hodisalarni bashorat qilishga harakat qilinadigan hududlar bilan taqqoslaganda, standart og'ishning statistik kontseptsiyasi qo'llaniladi va kelajakdagi jinoyat yoki boshqa biron bir asosiy faoliyatning ma'lum joylarda yoki obyektlarda foizi, shuningdek, taxmin qilingan vaqt (oy, kun, soat) olinadi.

Ushbu modelning prognostik asosliligi jinoyat sodir etilgan joylar soni bilan mutanosib ravishda bog'liq joylar qancha ko'p bo'lsa, jinoyatchilik darajasini oldini olish va kamaytirish, fuqarolarga foyda keltirish maqsadida zamonaviy politsiya tashkilotlari tomonidan kundalik ishlarda jinoiy xatti-harakatlarni topish va tahlil qilishda geografik ma'lumotlarning ahamiyati tan olingan.

Jinoiy faoliyatning vizual tasviridan tashqari, GIS va geografik profillash usullari kelajakdagi voqealarni vaqt va makonga nisbatan xronologik tahlil qilish va bashorat qilish imkonini beradi , shuningdek, jamoat xavfsizligi va ushbu hodisalarga samarali va tezkor reaksiyalarni taktik rejalashtirish uchun muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Anhor.uz.– 2025. https://anhor.uz/uz/news/.
2. Gazeta.uz. – 2025. https://www.gazeta.uz/uz/2025/01/22/mahalla.
3. David WM Sorensen (2005) Daniya turar-joylariga o'g'irlik qilish yo'li: sudlangan Daniya jinoyatchilari tomonidan sodir etilgan jinoyatlarning tarqalishi va o'zaro bog'liqligi. Adliya vazirligi, Daniya.
4. Sara Elvud, Helga Leitner (2013) GIS va jamoatchilikka asoslangan rejalashtirish: Mahalla nuqtai nazari va ehtiyojlarining xilma-xilligini o'rganish 25(2): 77-88.
5. Jasper J van der Kemp, Piter J van Koppen (2007) Geografik profilni aniq sozlash. Amerika jinoiy adliya jurnali 17(2): 347-364.
6. Huxhold WE, Levinsohn AG (1995) Geografik axborot tizimlari loyihalarini boshqarish. Oksford, Angliya.
7. Jonson MR (2004) Qamoqxona to'dalari razvedkasidan ichkaridan tashqariga qarab foydalanish. Jinoyatchilik xaritalash yangiliklari, 6(3): 4-7.
8. Klark K.C. (1997) Geografik ma'lumotlar bilan ishlashni boshlashTizimlar. Yuqori Saddle daryosi: Prentice Hall, AQSh.
9. Laverty I, MacLaren P (2002) Geografik profillash: jinoyatchilik tahlilchilari uchun yangi vosita. Jinoyat xaritalash yangiliklari 4(3): 5-6.
10. Fridell L, Wycoff M (2004) Jamiyat politsiyasi: o'tmish, hozirgi vakelajak. AQSh.
11. Schwind H, Ahlborn W, Weiss R (1978) Empirische Kriminalgeographie. Germaniya.
12. Jek R. Grin (2000) Amerikada jamoat politsiyasi faoliyati: Politsiyaning tabiati, tuzilishi va funksiyasini o'zgartirish. Milliy adliya instituti, AQSh.
13. Rossmo DK (2013) Geografik profillash. In: G Bruinsma & DL Weisburd (Muharrirlar), Kriminologiya va jinoyat adliya ensiklopediyasi. Springer, AQSh, 1934-1942-betlar.